# Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2026/27:MJU4

# En mer enhetlig reglering av tillsyn och kontroll på miljöbalkens område

## Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till ändringar i miljöbalken. Ändringarna syftar till att ytterligare anpassa och komplettera nationella bestämmelser inom miljöbalkens tillämpningsområde till EU:s marknadskontrollförordning och EU:s kontrollförordning. Ändringarna syftar också till att effektivisera kommuners tillsyn och kontroll. Ändringarna innebär bl.a. att regeringen ska få meddela föreskrifter om hur kommunerna ska planera, genomföra och utvärdera tillsynen enligt miljöbalken och EU:s kontrollförordningar.

Utskottet ställer sig även bakom regeringens förslag till ändringar av rättelsekaraktär som rör lagen om mark- och miljödomstolar.

Lagändringarna i miljöbalken föreslås träda i kraft den 1 mars 2027.

*Behandlade förslag*

Proposition 2025/26:305 En mer enhetlig reglering av tillsyn och kontroll på miljöbalkens område.

# Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut ..... 3
Redogörelse för ärendet ..... 4
En mer enhetlig reglering av tillsyn och kontroll på miljöbalkens område ..... 4
Utskottets ställningstagande ..... 5
*Bilaga 1*
Förteckning över behandlade förslag ..... 6
Propositionen ..... 6
*Bilaga 2*
Regeringens lagförslag ..... 7

# Utskottets förslag till riksdagsbeslut

## En mer enhetlig reglering av tillsyn och kontroll på miljöbalkens område

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i miljöbalken
2. lag om ändring i lagen (2026:1240) om ändring i lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2025/26:305 punkterna 1 och 2.

Stockholm den 12 november 2026

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

*Oskar Svärd*

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Oskar Svärd (M), Sofia Skönnbrink (S), Victoria Tiblom (SD), Malin Larsson (S), Lars Johnsson (M), Andrea Andersson Tay (V), Peter Eriksson (SD), Stina Larsson (C), Joanna Lewerentz (M), Magnus Oscarsson (KD), Jytte Guteland (S), Tomas Brandberg (SD), Aida Birinxhiku (S), Camilla Mårtensen (L), Katarina Bosetti-Kristoffersson (S), Emma Brihall (C) och Rebecka Le Moine (MP).

# Redogörelse för ärendet

I ärendet behandlar utskottet proposition 2025/26:305 En mer enhetlig reglering av tillsyn och kontroll på miljöbalkens område. Regeringens förslag till riksdagsbeslut finns i bilaga 1 och lagförslagen i bilaga 2. I propositionen finns en redogörelse för ärendets beredning fram till regeringens beslut om propositionen.

Inga motioner har väckts med anledning av propositionen.

## En mer enhetlig reglering av tillsyn och kontroll på miljöbalkens område

**Utskottets förslag i korthet**

Riksdagen antar regeringens förslag till ändringar i miljöbalken och lagen om mark- och miljödomstolar.

### Propositionen

I propositionen föreslår regeringen ändringar i miljöbalken som syftar till att ytterligare anpassa och komplettera nationella bestämmelser inom miljöbalkens tillämpningsområde till EU:s marknadskontrollförordning[1] och EU:s kontrollförordning[2]. Ändringarna syftar också till att effektivisera kommuners tillsyn och kontroll. Förslagen innebär att

– regeringen ska få meddela föreskrifter om hur kommunerna ska planera, genomföra och utvärdera tillsyn enligt miljöbalken och kontroll enligt EU:s kontrollförordningar
– regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om att myndigheter som utför kontroll enligt EU:s marknadskontrollförordning ska kunna begära kostnadsfria prover av kemiska produkter, biotekniska organismer och varor

[1] Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1020 av den 20 juni 2019 om marknadskontroll och överensstämmelse för produkter och om ändring av direktiv 2004/42/EG och förordningarna (EG) nr 765/2008 och (EU) nr 305/2011.
[2] Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 av den 15 mars 2017 om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet för att säkerställa tillämpningen av livsmedels- och foderlagstiftningen och av bestämmelser om djurs hälsa och djurskydd, växtskydd och växtskyddsmedel samt om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 999/2001, (EG) nr 396/2005, (EG) nr 1069/2009, (EG) nr 1107/2009, (EU) nr 1151/2012, (EU) nr 652/2014, (EU) 2016/429 och (EU) 2016/2031, rådets förordningar (EG) nr 1/2005 och (EG) nr 1099/2009 och rådets direktiv 98/58/EG, 1999/74/EG, 2007/43/EG, 2008/119/EG och 2008/120/EG och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 854/2004 och (EG) nr 882/2004, rådets direktiv 89/608/EEG, 89/662/EEG, 90/425/EEG, 91/496/EEG, 96/23/EG, 96/93/EG och 97/78/EG samt rådets beslut 92/438/EEG (förordningen om offentlig kontroll).

– regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om att en kommunal myndighet som är tillsynsmyndighet eller kontrollmyndighet ska lämna de uppgifter som behövs för rapportering till följd av Sveriges medlemskap i EU.

Regeringen föreslår även en enhetlig reglering av myndigheters rätt till ersättning för kostnader för provtagning och analys av prover samt för köp under dold identitet av kemiska produkter, biotekniska organismer och varor i samband med tillsyn enligt miljöbalken och kontroll enligt EU:s kontrollförordningar.

Det föreslås även ändringar av rättelsekaraktär som rör lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar. Ändringarna i miljöbalken föreslås träda i kraft den 1 mars 2027.

## Utskottets ställningstagande

Det har inte väckts någon motion med anledning av propositionen. Utskottet anser att riksdagen av de skäl som anförs i propositionen bör anta regeringens lagförslag.

BILAGA 1

# Förteckning över behandlade förslag

## Propositionen

*Proposition 2025/26:305 En mer enhetlig reglering av tillsyn och kontroll på miljöbalkens område:*

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2026:1240) om ändring i lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar.

BILAGA 2

# Regeringens lagförslag

## 1 Förslag till lag om ändring i miljöbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om miljöbalken

*dels* att 26 kap. 22, 22 b, 28, 31, 32 och 32 a §§ och 27 kap. 2 § ska ha följande lydelse,

*dels* att det ska införas två nya paragrafer, 26 kap. 4 a och 22 c §§, av följande lydelse.

| *Nuvarande lydelse* | *Föreslagen lydelse* |
|---|---|
| **26 kap.** | |
| | *4 a §*<br>*Regeringen får meddela föreskrifter om hur kommunerna ska planera, genomföra och utvärdera tillsynen enligt detta kapitel.* |
| 22 §[1] | |
| Den som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd som kan befaras medföra olägenheter för människors hälsa eller miljön eller den som annars är skyldig att avhjälpa en olägenhet från sådan verksamhet är skyldig att utföra sådana undersökningar av verksamheten och dess verkningar som behövs för tillsynen. Detsamma gäller den som upplåter en byggnad för bostäder eller för allmänna ändamål, om det finns skäl att anta att byggnadens skick medför olägenheter för människors hälsa. Om det är lämpligare, får tillsynsmyndigheten i stället besluta att en sådan undersökning ska utföras av någon annan och utse någon att göra undersökningen. | |
| Om inte annat följer av *22 b § 2*, ska den som är skyldig att utföra undersökningen ersätta kostnaderna för en undersökning som någon annan utsetts att göra med det belopp som tillsynsmyndigheten fastställer. | Om inte *något* annat följer av *22 c §*, ska den som är skyldig att utföra undersökningen ersätta kostnaderna för en undersökning som någon annan utsetts att göra med det belopp som tillsynsmyndigheten fastställer. |
| Beslut om undersökning får förenas med förbud att överlåta den berörda fastigheten eller annan egendom till dess undersökningen är slutförd. | |

[1] Senaste lydelse 2010:1542.

22 b §[2]

Den som har lämnat ett prov enligt föreskrifter *meddelade* med stöd av 22 a §

*1.* ska ha rätt till ersättning för provet från den myndighet som provet lämnats till, om det finns särskilda skäl för det, *och*

*2. behöver inte ersätta kostnaderna för provtagning och undersökning av prover, om det finns särskilda skäl för det.*

Den som har lämnat ett prov enligt föreskrifter *som har meddelats* med stöd av 22 a § ska ha rätt till ersättning för provet från den myndighet som provet lämnats till, om det finns särskilda skäl för det.

*22 c §*

*En myndighets kostnader för provtagning och undersökning av prov i samband med tillsyn i fråga om kemiska produkter, biotekniska organismer och varor ska ersättas av den vars verksamhet provtagningen avser, om det inte finns särskilda skäl mot det.*

28 §[3]

Om det är nödvändigt för att skydda människors hälsa eller miljön får tillsynsmyndigheten köpa kemiska produkter, biotekniska organismer och varor under dold identitet (testköp).

Ett testköp får endast göras i syfte att kontrollera att föremålet för köpet uppfyller gällande krav för sådant skydd i

1. denna balk,
2. föreskrifter som har meddelats med stöd av balken, eller
3. EU-förordningar inom balkens tillämpningsområde.

Näringsidkaren ska underrättas om testköpet och resultatet av det så snart det kan ske utan att köpet förlorar sin betydelse.

*Tillsynsmyndigheten får i enskilda fall besluta att näringsidkaren ska ersätta myndigheten för det som har betalats för den kemiska produkten, biotekniska organismen eller varan vid testköpet, om det inte finns särskilda skäl mot det.*

31 §[4]

Vid sådan kontroll eller annan offentlig verksamhet som avses i 30 § ska det som anges i 3, 3 a, 4, 6

Vid sådan kontroll eller annan offentlig verksamhet som avses i 30 § ska det som anges i 3, 3 a, 4,

[2] Senaste lydelse 2010:1542.
[3] Senaste lydelse 2020:627.
[4] Senaste lydelse 2020:627.

| | |
|---|---|
| och 8 §§ om tillsyn, tillsynsvägledning och tillsynsmyndigheter gälla i fråga om kontroll, annan offentlig verksamhet och kontrollmyndigheter enligt de EU-förordningar som anges i 30 §. Detta gäller dock inte om annat följer av förordningarna. | *4 a*, 6 och 8 §§ om tillsyn, tillsynsvägledning och tillsynsmyndigheter gälla i fråga om kontroll, annan offentlig verksamhet och kontrollmyndigheter enligt de EU-förordningar som anges i 30 §. Detta gäller dock inte om *något* annat följer av förordningarna. |

32 §[5]

Vid sådan kontroll eller annan offentlig verksamhet som avses i 30 § ska det som anges

1. i 9 § gälla förelägganden och förbud som behövs för att de EU-förordningar som anges i 30 § ska följas,
2. i 14, 14 a, 17, 18 och 26 §§ gälla beslut som kontrollmyndigheterna meddelar enligt förordningarna,
3. i 21 § gälla de uppgifter och handlingar som behövs för kontrollen,

| | |
|---|---|
| 4. i *22 b § gälla ersättning och kostnader för prov som har lämnats enligt förordningarna*, och | 4. i *22 a–22 c §§ gälla för prover som behövs för kontrollen*, och |

5. i 28 § gälla testköp som kontrollmyndigheterna gör.

Första stycket gäller inte om annat följer av förordningarna.

32 a §[6]

| | |
|---|---|
| Regeringen får meddela föreskrifter om skyldighet för en kommunal myndighet som ska utföra kontroll enligt förordning (EU) 2019/1020 att lämna upplysningar om kontrollen till en marknadskontrollmyndighet. | Regeringen *eller den myndighet som regeringen bestämmer* får meddela föreskrifter om skyldighet för en kommunal myndighet som<br>*1.* ska utföra kontroll enligt förordning (EU) 2019/1020 att lämna upplysningar om kontrollen till en marknadskontrollmyndighet*, eller*<br>*2. är tillsynsmyndighet eller kontrollmyndighet att till den myndighet som regeringen bestämmer lämna sådana uppgifter om tillsynen eller kontrollen som behövs för rapportering till följd av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen.* |

**27 kap.**

2 §[7]

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet att ersätta en myndighets kostnader.

[5] Senaste lydelse 2022:1108.
[6] Senaste lydelse 2022:1108.
[7] Senaste lydelse 2010:1542.

| | |
|---|---|
| Bestämmelser om skyldighet att ersätta en myndighets kostnader finns också i 10 kap. 16 §, 25 kap. 8 § samt 26 kap. 22 § andra stycket och *22 b § 2*. | Bestämmelser om skyldighet att ersätta en myndighets kostnader finns också i 10 kap. 16 §, 25 kap. 8 § samt 26 kap. 22 § andra stycket, *22 c* och *28 §§*. |

---

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2027.

## 2 Förslag till lag om ändring i lagen (2026:1240) om ändring i lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 2 och 8 §§ lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar i stället för lydelsen enligt lagen (2026:1240) om ändring i den lagen ska ha följande lydelse.

| *Lydelse enligt SFS 2026:1240* | *Föreslagen lydelse* |
|---|---|
| **2 kap.** | |
| 2 § | |
| Ett tekniskt råd ska ha teknisk eller naturvetenskaplig utbildning och erfarenhet av sådana sakfrågor som domstolen prövar. | |
| En särskild ledamot ska ha erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Naturvårdsverkets, Havs- och vattenmyndighetens, Boverkets, Lantmäteriets eller Skogsstyrelsens verksamhetsområde, av industriell, kommunal eller areell verksamhet eller av vatten- och avloppsfrågor. | En särskild ledamot ska ha erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Naturvårdsverkets, Havs- och vattenmyndighetens, Boverkets, Lantmäteriets, *Strålsäkerhetsmyndighetens* eller Skogsstyrelsens verksamhetsområde, av industriell, kommunal eller areell verksamhet eller av vatten- och avloppsfrågor. |
| 8 § | |
| Om det ska ingå andra än lagfarna domare i rätten, bestämmer rättens ordförande med hänsyn till de frågor som prövas i målet eller ärendet och vad som föreskrivs i andra stycket vilka som ska ingå. | |
| När det ingår två eller tre särskilda ledamöter i rätten, ska en av dem ha erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Naturvårdsverkets, Havs- och vattenmyndighetens, Boverkets, Lantmäteriets eller Skogsstyrelsens verksamhetsområde och en av dem ha erfarenhet av industriell, kommunal eller areell verksamhet eller av sådana sakfrågor som faller inom nämnda förvaltningsmyndigheters verksamhetsområden. I mål enligt lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster ska de särskilda ledamöterna ha erfarenhet av vatten- och avloppsfrågor. | När det ingår två eller tre särskilda ledamöter i rätten, ska en av dem ha erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Naturvårdsverkets, Havs- och vattenmyndighetens, Boverkets, Lantmäteriets eller Skogsstyrelsens verksamhetsområde och en av dem ha erfarenhet av industriell, kommunal eller areell verksamhet eller av sådana sakfrågor som faller inom nämnda förvaltningsmyndigheters verksamhetsområden. I mål enligt lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster ska de särskilda ledamöterna ha erfarenhet av vatten- och avloppsfrågor. *I mål eller ärenden enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet ska de särskilda ledamöterna ha erfarenhet av sådana sakfrågor som* |

*faller inom Strålsäkerhetsmyndighetens verksamhetsområde.*


Tryck: Elanders Sverige AB, Vällingby 2026